

Edyta Łyżwa

Instytucje proinnowacyjne w Polsce

Acta Scientifica Academiae Ostroviensis nr 33, 57-63

2010

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Edyta Łyżwa¹

Instytucje proinnowacyjne w Polsce

Streszczenie: Istotnym elementem służącym rozwojowi innowacyjności przedsiębiorstw i regionów jest budowa sprzyjającego klimatu społeczno-ekonomicznego. Tworzą go między innymi instytucje i organizacje wspomagające współpracę nauki z gospodarką, dostarczające informacji i usług wspomagających innowacyjność przedsiębiorstw czy ułatwiające finansowanie działań innowacyjnych. W artykule przybliżono wybrane elementy instytucjonalnego wsparcia działalności innowacyjnej w Polsce.

Słowa kluczowe: innowacyjność, instytucje proinnowacyjne, ośrodki innowacji i przedsiębiorczości, klastry.

Polska, która w 2004 roku stała się członkiem Unii Europejskiej, weszła do istniejących struktur jako jeden z najuboższych krajów Europy Środkowej, oczekując, że członkostwo ułatwi osiągnięcie poprawy zdolności konkurencyjnej kraju. Cel Unii Europejskiej w zakresie utrzymania wzrostu gospodarczego (określony w Strategii Lizbońskiej uchwalonej przez Radę Europejską w marcu 2000 roku a znowelizowanej w marcu 2005 roku) ma być zrealizowany dzięki rozwojowi gospodarki opartej na wiedzy (GOW)². Z pojęciem gospodarki opartej na wiedzy ściśle łączy się działalność innowacyjna rozumiana, według terminologii OECD, jako szereg działań o charakterze naukowym (badawczym), technicznym, organizacyjnym, finansowym i handlowym (komercyjnym), których celem jest opracowanie i wdrożenie nowych lub istotnie ulepszonych produktów lub procesów³. Polska odstaje istotnie od średniej dla UE pod względem wysokości nakładów na działalność badawczo-rozwojową, stanowiących jedno z głównych źródeł innowacji w przedsiębiorstwach⁴. Tym istotniejszym

¹ dr, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego w Kielcach

² Tak określona gospodarka musi osiągnąć odpowiedni rozwój sektorów uznawanych za nośniki wiedzy, w tym: edukacja, nauka i działalność badawczo-rozwojowa, gałęzie przemysłu tzw. wysokiej techniki (w których nakłady na badania i rozwój stanowią ponad 4% wartości sprzedaży – przemysł lotniczy, produkcja maszyn biurowych i komputerów, przemysł farmaceutyczny i elektroniczny) czy usługi biznesowe związane z gospodarką wiedzy. Zob: [Okoń-Horodyńska, Pangsy-Kania (red), 2007].

³ Zob: [Działalność..., 2005].

⁴ Zob: [Borysch, Tilford, Wanlin, 2007, s.31].

elementem służącym rozwojowi w Polsce innowacyjności przedsiębiorstw i regionów jest więc budowa sprzyjającego klimatu społeczno-ekonomicznego. Tworzą go między innymi instytucje i organizacje wspomagające współpracę nauki z gospodarką, dostarczające informacji i usług wspomagających innowacyjność przedsiębiorstw czy ułatwiające finansowanie działań innowacyjnych. Celem artykułu jest zaprezentowanie wybranych rodzajów i form wsparcia instytucjonalnego powołanych w Polsce do wspomagania działalności innowacyjnej.

Wśród instytucji proinnowacyjnych znajdują się między innymi te instytucje centralne, których kompetencje obejmują sprawy związane z nauką i gospodarką. Instytucje te planują rozwój regionalny, budżet, finansowanie samorządu terytorialnego, sprawy podatkowe. Zajmują się zagadnieniami związanymi z funduszami strukturalnymi, dysponują budżetem na badania naukowe finansowane przez państwo, dostarczają aktualnej i kompleksowej informacji o nauce polskiej, nadzorują ochronę prawną przedmiotów własności przemysłowej, zrzeczają przedsiębiorstwa i dostarczają usług.

Instytucjami centralnymi odgrywającymi istotną rolę w procesie rozwoju aktywności innowacyjnej są: Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Gospodarki, Ministerstwo Finansów, Urząd Patentowy, Polska Akademia Nauk, Polska Akademia Nauk - Ośrodek Podstawowych Problemów Techniki PAN, Ośrodek Przetwarzania Informacji, Naczelna Organizacja Techniczna, Polska Izba Rzeczników Patentowych, Krajowa Izba Gospodarcza, Polski Komitet Normalizacyjny, Polskie Centrum Badań i Certyfikacji, Akademia Inżynierska.

Na poziomie centralnym powstało szereg dokumentów strategicznych określających założenia polityki państwa w zakresie działalności innowacyjnej. Do najistotniejszych należą⁵:

- Krajowy Program reform (KPR) na lata 2005-2008,
- Kierunki wzrostu innowacyjności gospodarki na lata 2007-20013,
- Strategie Rozwoju nauki w Polsce do 2013 roku oraz perspektywicznej prognozy rozwoju do roku 2020,
- Strategia informatyzacji Rzeczypospolitej Polskiej – ePolska 2004-2006,
- Strategie zwiększania nakładów na działalność B+R w celu osiągnięcia założeń Strategii Lizbońskiej,
- Narodowy Plan Rozwoju na lata 2004-2006,
- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia (NSO),
- Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015 (SRK),

⁵ Zob: [Kierunki..., 2006, s. 64-67].

- Projekt Aktualizacji Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju,
- Dokument Implementacyjny Krajowego Programu Reform na lata 2005-2008 (załącznik do Krajowego Programu Reform na rzecz realizacji Strategii Lizbońskiej).

Z inicjatywy i przy współudziale instytucji centralnych powstają programy wspierające innowacyjność przedsiębiorstw. Jako przykład może posłużyć trzyletni rządowy⁶ program "Wędką technologiczną", którego zadaniem jest ułatwienie komercjalizacji efektów pracy polskich naukowców. Opracowywanie nowoczesnych technologii, patentów i projektów pod kątem konkretnych przedsiębiorstw ma przyczynić się do wzrostu innowacyjności polskich firm. Środki przewidziane w „Wędce Technologicznej” mają zostać przeznaczone wyłącznie na projekty o dużych szansach komercjalizacji.

Obok instytucji centralnych funkcjonują w gospodarce wyspecjalizowane podmioty działające na rzecz transferu technologii z nauki do gospodarki określane jako ośrodki innowacji i przedsiębiorczości (instytucje pomostowe, infrastruktura transferu technologii). Należą do nich takie podmioty jak⁷: centra transferu technologii, centra zaawansowanych technologii, centra doskonałości, inkubatory technologiczne i akademickie, parki technologiczne, preinkubatory itp. Instytucje te uzupełniają inicjatywy na rzecz przedsiębiorczości i rozwoju sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Ośrodki innowacji odpowiadają za współpracę świata nauki i biznesu, tworząc warunki dla poprawy efektywności przepływu wiedzy, informacji i technologii. W Polsce parki i inne ośrodki transferu technologii zrzeszone są w Stowarzyszeniu Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce (SOOIPP)⁸.

Funkcję instytucji pierwszego kontaktu dla małych i średnich przedsiębiorców stanowią Punkty Konsultacyjnych (PK). Podmioty te⁹ działają na terenie całego kraju, a przedsiębiorcy mogą uzyskać w nich informacje na temat prowadzenia działalności gospodarczej, zarządzania przedsiębiorstwem oraz dostępnych instrumentów wsparcia.

⁶ Prace nad nim Międzyresortowy Zespół ds. Rozwoju Sektorów Wysokozaawansowanych Technologii. W jego skład wchodzi m.in. przedstawiciele Ministerstwa Gospodarki, Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości i Agencji Rozwoju Przemysłu.

⁷ Zob: [Raport- Ośrodki ..., 2007].

⁸ Zob: SOOIPP - Stowarzyszenia Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce <http://www.sooipp.org.pl>

⁹ Zob: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości <http://www.parp.gov.pl/index/index/268>

W Polsce powstają sieci proinnowacyjne takie jak Krajowy System Usług dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw, który jest siecią dobrowolnie współpracujących ze sobą niekomercyjnych organizacji świadczących usługi na rzecz mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorstw oraz osób podejmujących działalność gospodarczą. Usługi mają charakter: doradztwa (w tym o charakterze ogólnym oraz o charakterze proinnowacyjnym), szkoleń, usług informacyjnych i finansowych (w tym udzielanie poręczeń oraz udzielanie pożyczek). System tworzy blisko 200 organizacji – doświadczonych wykonawców usług doradczych, szkoleniowych, finansowych i informacyjnych¹⁰.

W ramach Krajowego Systemu Usług dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw (KSU) działa z inicjatywy Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości Krajowa Sieć Innowacji (KSI)¹¹. Tworzą ją grupy usługodawców świadczących usługi doradcze o charakterze proinnowacyjnym w celu zwiększania konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez wzrost ich innowacyjności. Działania KSI dotyczą oceny potrzeb technologicznych, promocji technologii i nowych rozwiązań organizacyjnych, wdrażania nowych technologii oraz innych działań służących transferowi wiedzy lub innowacyjnej technologii¹².

Wśród innych kształtujących się sieci znajdują się¹³:

- STIM – Ogólnopolska Sieć Transferu Technologii i Wspierania Innowacyjności MŚP¹⁴ (budowanie sieci dostępu do usług informacyjnych i doradczych w celu zwiększenia zakresu i dostępności usług wspierających krajowy transfer wiedzy i technologii poprzez rozwój sieci Ośrodków Przekazu Innowacji działających obecnie w ramach europejskiej sieci *Innovation Relay Centre*¹⁵).

¹⁰ Zob: Krajowy System Usług dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw <http://www.ksu.parp.gov.pl>

¹¹ Zob: Krajowy System Usług dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw <http://ksu.parp.gov.pl>

¹² Zob: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości <http://www.parp.gov.pl> ; Portal Innowacji. Krajowa Sieć Innowacji <http://www.pi.gov.pl>

¹³ Zob: Portal Innowacji. Polityka Innowacyjna w Europie i w świecie. Sieci wspierające innowacyjność <http://www.pi.gov.pl>

¹⁴ Zob: STIM. Ogólnopolska Sieć Wspierania Transferu Technologii i Wspierania Innowacyjności MŚP <http://www.stim.org.pl>

¹⁵ Zob: IRC East Poland - woj. mazowieckie, lubelskie, podlaskie, pomorskie, warmińsko-mazurskie, IRC South Poland – woj. łódzkie, małopolskie, podkarpackie, śląskie, świętokrzyskie, IRC West Poland – woj. dolnośląskie, kujawsko-pomorskie, lubuskie, opolskie, wielkopolskie, zachodniopomorskie <http://www.irc.org.pl>

- Sieć Ośrodków Innowacji NOT¹⁶ (ośrodki na terenie całej Polski wspomagające sektor MŚP w Polsce poprzez tworzenie pomostów pomiędzy zapleczem naukowo-badawczym a przedsiębiorstwami).
- Sieć Krajowego Punktu Kontaktowego 5 i 6 Programu Ramowego Unii Europejskiej Krajowe Punkty Kontaktowe (KPK)¹⁷ zajmują się rozpowszechnianiem i aktualizacją informacji z KE dotyczących Programów Ramowych.

Interesującą inicjatywą proinnowacyjną są Platformy Technologiczne¹⁸, tworzone w Europie od 2003 roku jako wspólne przedsięwzięcie Komisji Europejskiej, instytucji naukowo-badawczych, finansowych, sektora przemysłowego oraz grup decyzyjnych w celu opracowanie strategii rozwoju najważniejszych europejskich gałęzi gospodarki. Istotnym elementem koncepcji jest tworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie nowatorskich technologii oraz przygotowanie partnerów do realizacji wspólnych wielkich projektów naukowo-badawczych z wykorzystaniem partnerstwo publiczno-prywatnego. W Polsce funkcjonuje (w partnerstwie z przedsiębiorstwami, instytutami badawczymi, uczelniami wyższymi, izbami i agencjami gospodarczymi, a także Krajowym Punktem Kontaktowym Programów Badawczych UE) 26 Platform Technologicznych¹⁹. Cele Platform to między innymi opracowywanie programów badawczo-rozwojowych, przygotowanie i promocja działań badawczo-rozwojowych korzystnych dla reprezentowanych gałęzi gospodarki, pozyskiwanie środków publicznych i prywatnych na realizację projektów oraz integracja kluczowych partnerów gospodarczych i badawczych wokół strategii rozwoju sektora.

Sprzyjające warunki dla rozwoju przedsiębiorstw i wzrostu ich innowacyjności pojawiają się w ramach tzw. klastrów. Klastry są geograficznymi skupiskami wzajemnie powiązanych firm, wyspecjalizowanych

¹⁶ Zob: Sieć Ośrodków Innowacji NOT <http://innowacje.not.org.pl>

¹⁷ Zob: 7. Program Ramowy <http://www.kpk.gov.pl>

¹⁸ Zob: Technology-Platforms http://cordis.europa.eu/technology-platforms/home_en.html

¹⁹ Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Bezpieczeństwo Pracy w Przemśle, Biopaliw i Biokomponentów, Biotechnologii, Budownictwa, Lotnictwa, Materiałowa, Medycyny Innowacyjnej, Metali, Opto i Nanoelektroniki, Procesów Produkcji, Przemysłu Tekstylnego, Sektora Leśno-Drzewnego, Stali, Systemów Bezpieczeństwa, Technologii Informatycznych, Technologii Kosmicznych, Technologii Mobilnych i Komunikacji Bezprzewodowej, Transportu Drogowego, Transportu Szynowego, Transportu Wodnego, Środowiska, Wodoru i Ogniw Paliwowych, Zrównoważonej Chemii, Zrównoważonych Systemów Energetycznych i Czystej Karboenergii, Żywności.

dostawców, jednostek świadczących usługi, firm działających w pokrewnych sektorach i związanych z nimi instytucji w poszczególnych dziedzinach, konkurujących między sobą, ale również współpracujących²⁰. Przykładem związków tego typu w Polsce są: Stowarzyszenie Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego „Dolina Lotnicza” z Rzeszowa w branży przemysłu lotniczego, Wielkopolski Klaster Meblarski czy Innowacyjny „Kocioł Pleszewski” z Pleszewa (Pleszewski Klaster Kotlarski) obejmujący branżę kotlarską. Klastery w Polsce, mimo że są dzisiaj skupiskami o różnym stopniu dojrzałości, rozwijają się dynamicznie przy poparciu władz centralnych, samorządowych i środowiska nauki²¹. Możliwość współpracy przedsiębiorstw w ramach tych samych dziedzin traktowana jest jako istotny element rozwoju służący wzrostowi ich konkurencyjności.

Mimo intensywnej budowy sprzyjającego społecznego klimatu dla rozwoju działalności innowacyjnej i podejmowaniu szeregu inicjatyw popularyzujących to zagadnienie a także dostępności środków UE wspomagających finansowanie działalności innowacyjnej sytuacja w Polsce jest na tle innych krajów europejskich stosunkowo niekorzystna. Jednym z czynników kształtujących taką sytuację są bariery towarzyszące polskim przedsiębiorstwom na drodze innowacyjnego rozwoju²². „Niska jakość regulacji oraz infrastruktury instytucjonalnej wydatnie zwiększa ryzyko i koszty prowadzenia działalności innowacyjnej, skutecznie zniechęcając do podejmowania tego typu działalności”²³. Tym istotniejsze wydaje się zatem dalsze tworzenie różnorodnych form i rodzajów wsparcia instytucjonalnego przedsiębiorstw podejmujących starania o innowacyjny rozwój.

Literatura:

1. Borysch, S. Tilford, A. Wanlin, *The Lisbon Scorecard VII. Will globalization leave Europe stranded?*, Centre for European Reform, London 2007.
2. *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw przemysłowych w latach 2002-2004*, GUS, Warszawa 2005.
3. *Kierunki zwiększania innowacyjności gospodarki na lata 2007-2013*, Ministerstwo Gospodarki, Departament Rozwoju Gospodarki, Warszawa 2006.
4. *Konkurencyjność Polskich przedsiębiorstw w Unii Europejskiej*, Biuro

²⁰ Zob: [Porter, 1990, 2001].

²¹ Zob: [Różnorodność..., marzec 2007, s. 5-6].

²² Zob: [Konkurencyjność..., 2004, s. 5].

²³ Zob: [Woodward, Górzyński, 2004, s. 59].

- ds. Unii Europejskiej, Krajowa Izba Gospodarcza, Warszawa 2004.
5. Okoń-Horodyńska, Pangsy-Kania (red), *Innowacyjność w budowaniu gospodarki wiedzy w Polsce*, Uniwersytet Gdański, Gdańsk 2007.
 6. Pietrzyk I., *Konkurencyjność regionów w ujęciu Komisji Europejskiej*, [w:] *Polityka regionalna i jej rola w podnoszeniu konkurencyjności regionów*, Klamut M., Cybulski L. (red.), Wrocław 2000.
 7. Porter M. E., *Porter o konkurencji*, PWE, Warszawa 2001.
 8. Porter M. E., *Konkurencyjna przewaga narodów*, PWE, Warszawa 1990.
 9. *Raport – Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce*, SOOIPP, Łódź, Kielce, Poznań 2007.
 10. *Różnorodność klastrów*, „Innowacje w Europie”, Komisja Europejska, marzec 2007.
 11. Woodward R., Górzyński M., *Wpływ otoczenia instytucjonalno-prawnego na rozwój Gospodarki Opartej na Wiedzy w Polsce – uwagi ogólne*, Zeszyty Innowacyjne 2, Centrum Analiz Społeczno Ekonomicznych, Warszawa 2004.

Strony internetowe

1. Krajowy System Usług dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw <http://ksu.parp.gov.pl>
2. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości <http://www.parp.gov.pl> ; Portal Innowacji. Krajowa Sieć Innowacji <http://www.pi.gov.pl>
3. Portal Innowacji. Polityka Innowacyjna w Europie i w świecie. Sieci wspierające innowacyjność <http://www.pi.gov.pl>
4. STIM. Ogólnopolska Sieć Wspierania Transferu Technologii i Wspierania Innowacyjności MŚP <http://www.stim.org.pl>
5. IRC East Poland <http://www.irc.org.pl>
6. Sieć Ośrodków Innowacji NOT <http://innowacje.not.org.pl>
7. Program Ramowy <http://www.kpk.gov.pl>
8. Technology-Platforms http://cordis.europa.eu/technology-platforms/home_en.html
9. SOOIPP - Stowarzyszenia Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce <http://www.sooipp.org.pl>
10. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości <http://www.parp.gov.pl/index/index/268>
11. Krajowy System Usług dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw <http://www.ksu.parp.gov.pl>